

ČLÁNKY, STUDIE, MATERIÁLY A SDĚLENÍ

Archeologické výzkumy v Jihlavě

DAVID ZIMOLA

Úvod

Většina archeologických nálezů uložených v jihlavském Muzeu Vysočiny pochází z období kolem založení města ve 13. století a ze dvou století následujících. Novověkých nálezů (16. - 18. století) je nesrovnatelně méně. Tři středověká staletí přitahovala vždy větší pozornost než mladší období a tak je tomu i v případě tohoto příspěvku, i když post-medievální zkoumané archeologické objekty jsou také uvedeny. Zaměřil jsem se na výzkumy a nálezy na území středověkého jádra města, tzn. na území vymezeném původní fortifikací, která se z velké části dochovala dodnes.

Historii zájmu o archeologii v Jihlavě lze rozdělit do tří fází. První fázi můžeme časově ohraničit vznikem muzea v 90. letech minulého století a počátkem 50. let století následujícího. V depozitáři jihlavského muzea se v této době shromažďují většinou náhodné nálezy jihlavských občanů. V prvním případě jde o zlomky keramiky objevené v Hluboké ulici. Nález z roku 1931 je charakterizován jako „dar města Jihlavy“. Pod touto větou si lze jistě představit cokoliv, nicméně se domnívám, že uvedená keramika pochází z prostoru stavby policejního ředitelství. Budovu město vystavělo právě ve 30. letech a dodnes v ní sídlí městský úřad (Hluboká ulice č. 8). Druhá lokalita se nachází nedaleko od první - přímo v areálu radnice na Masarykově náměstí č. 66 - 67. V roce 1939 zde ve třetím poschodí radničního sklepa našel H. Novotný keramickou pokladničku z 15. století. O archeologickém nálezu před budovou konventu minoritského kláštera (na jižní straně) píše pod šifrou J. F. v Jihlavských listech z roku 1929 Jan Fried. Hovoří zde o několika plochých kamenech (čtyři čtvercové desky), které tvořily jakýsi chodník při zdi hlavní klášterní budovy. Na kamenech byly vytesány barokní reliéfy andílků a znak, který drží „gry-

fóni” - okřídlení dvouocasí lvi s hlavami ptáků. Kamenné desky jsou dnes zasazené na vnější zdi presbytáře konventního chrámu.¹ Pozůstatky železářské pece objevil A. Novotný v roce 1942 nedaleko od brány Matky Boží v ulici V Důlkách (Dulkengasse) při pokládání vodovodního potrubí. Objekt se skládal ze dvou kamenných zdí 40 - 60 cm šířky, mezi nimiž se nacházela 10 cm silná strusková vrstva („Schlackenschichte”). Na základě keramických nálezů, které bohužel nejsou již dnes k dispozici, je pec rámcově zařazována do středověkého období.²

Daleko většímu zájmu se jihlavská archeologie těší v 50. a 60. letech, kdy byla zřizována v rámci tehdejšího Krajského muzea v Jihlavě specializovaná oddělení zaměřená na konkrétní vědní obory. Kromě PhDr. Josefa Poláčka, který v jihlavském muzeu pracoval v letech 1959 - 1961, zde v 50. a na počátku 60. let působí archeolog Ludvík Meduna, ježmu se podařilo rozřadit starší nálezy a sledovat některé akce spojené s rekonstrukcí města (výkopy pro vodovodní potrubí, opravy domů apod.). Z července roku 1953 pochází keramický soubor nalezený ve výkopu pro vodovodní potrubí na náměstí Míru (dnes Benešova) v roce 1955. Druhou sledovanou akcí byl výkop v ulici 9. května (dnes Benešova) v roce 1955. V témže roce objevili pracovníci muzea ve sklepě domu č. 57 na náměstí Míru několik zlomků keramiky. Výzkumy prováděné v padesátých letech uzavírá nález početného keramického souboru, který byl objeven při opravách domu č. 7 v ulici U Mincovny. Sběr materiálu prováděl Ludvík Meduna v březnu roku 1957.

Do druhé fáze jihlavských archeologických výzkumů zařazují také činnost PhDr. Věry Souchopové v jihlavském muzeu (v letech 1963 - 1966) a sběry Zdeňka Měřinského z let 1961-1964. Jednalo se především o sledování rekonstrukcí inženýrských sítí v ulicích Čajkovského, Lazebnická, Palackého, U Mincovny a na náměstí Míru. Práci na archeologickém poli v 60. letech uzavírá nález keramických a kamnářských výrobků Z. Měřinského z roku 1969 v těsné blízkosti bývalého barbakanu Brtnické brány v Malinovské ulici (dnes Znojemské). Souhrn archeologických výzkumů v Jihlavě a okolí přinesl Josef Bláha ve své diplomové práci v roce 1968.³

Poslední, třetí fázi jihlavských archeologických výzkumů, kterou časově vymezují 70. léty a současností, lze charakterizovat jako období systematického zájmu o jihlavskou středověkou archeologii. Ve druhé polovině 70. let začal pracovník AÚ ČSAV PhDr. Boris Novotný, CSc., za spolupráce amatérských archeologů Bedřicha Karla a Vlastislava Duška zkoumat plochu na parcelách dvou domů v ulici Obránců míru (dnes Matky Boží). Další archeologickou záchrannou akci prováděli výše jmenovaní v Brožíkově ulici (dnes Židovská) během srpna a září roku 1976. Následoval průzkum dvorního traktu domů č. 39 - 42 na náměstí Míru v roce 1977. Poslední záchrannou akcí Borise Novotného na území Jihlavy byl výzkum na místě dnešního obchodního domu Prior na Masarykově náměstí v roce 1978. Na sledování této lokality se podílel i PhDr. Jaroslav Král. Bohužel se nepodařilo tento rozsáhlý prostor přímo uprostřed náměstí dostatečně prozkoumat a chybí i řádná dokumentace celé akce.

Na počátku 90. let dokumentovali zaměstnanci Moravského zemského muzea v Brně archeologické objekty v prostoru Horáckého divadla a v přilehlé Dominikánské ulici. Výzkum probíhal pod vedením PhDr. Z. Měřinského, CSc., na podzim roku 1990. Jímka odkrytá během výkopu pro kanalizaci v Dominikánské ulici byla dokopána na jaře roku 1991.

V roce 1993 prováděl v Jihlavě ÚAPP Brno celkem pět záchranných archeologických výzkumů, z nichž nejrozsáhlejší byl výzkum v Křížové ulici č. 14, který navázal na zjišťovací sondu z podzimu roku 1992. Archeologické práce na ploše cca 580 m² trvaly od dubna do července a pozornost badatelů pod vedením PhDr. Ondřeje Šeda se zde soustředila především na prostor mezi hlavní městskou hradbou a domem č. 12. Výzkum v Divadelní ulici pod vedením PhDr. Antonína Štrofa, CSc., ze 17. května 1993 navázal na výzkumy prováděné v této části města v roce 1990. Záchranné archeologické průzkumy pokračovaly i na podzim téhož roku sledováním stavebních prací na parcelách domů č. 14 a 48 na Masarykově náměstí. Obě akce vyhodnocoval Richard Zatloukal. Výčet zkoumaných archeologických lokalit za rok 1993 ukončuje průzkum štolý ražené pro kanalizaci pod branou Matky Boží. Výzkum prováděl R. Zatloukal během listopadu a prosince.

Záchranné archeologické práce v následujícím roce začínají pod vedením R. Zatloukala v presbytáři kostela Povýšení sv. Kříže již v únoru. Následoval výzkum zemnice v Divadelní ulici ve výkopu pro kanalizaci, který probíhal během jara. Rozsáhlejší odkryv prováděli zaměstnanci ÚAPP Brno od dubna do srpna v prostoru městských hradeb na parcele domu č. 46 v Palackého ulici. Archeologickou sezonu roku 1994 zakončovala dokumentace profilů výkopové rýhy pro městskou kanalizaci v Palackého ulici.

Během února a března roku 1995 vyčistili členové občanského sdružení Jihlavský nepopír ve sklepě sídla farního úřadu v Lazebnické ulici č. 1 středověkou šachtu, druhotně použitou jako odpadní jámu. V listopadu zahájil ÚAPP Brno pod vedením R. Zatloukala výzkum v areálu minoritského kláštera, který pokračoval i během ledna až března následujícího roku. Na sklonku roku 1995 zahájil R. Zatloukal průzkum plochy na parcele domu na rohu Palackého a Kosmákovy ulice. Dokumentace profilů stavební jámy probíhala na podzim roku 1996. Archeologickou sezonu roku 1995 v Jihlavě ukončuje R. Zatloukal sledováním výkopů pro inženýrské sítě v ulicích Smetanova a Komenského.

Průzkumné práce, které jsem prováděl v areálu bývalého jezuitského kláštera v Křížové ulici č. 2 během května a června roku 1996, měly pouze zjišťovací charakter. Stejně druhu byly i výzkumy v Kosmákově ulici č. 43 a Palackého ulici č. 53 v červnu a listopadu téhož roku. K oběma lokalitám přišli archeologové pod vedením R. Zatloukala příliš pozdě. Jedinou větší akci v roce 1996 představoval výzkum ve Věžní ulici č. 1, jenž byl realizován v srpnu ÚAPP Brno (R. Zatloukal).

V roce 1997 probíhaly na území původního středověkého jádra města zemní práce spojené s rekonstrukcí inženýrských sítí v ulicích Židovská, Mrštíkova, Kosmáková a Smetanova. Porušené archeologické vrstvy jsem dokumentoval od května do října.

Na určování a zpracování jednotlivých nálezů se podíleli RNDr. Jaroslav Dvořák, DrSc., a Mgr. Aristid Franc (geologické vzorky), RNDr. Ladislava Horáčková (osteologické vzorky), PhDr. Zdeněk Jaroš (mince), prof. RNDr. František Kühn, CSc., a RNDr. Emanuel Opravil, CSc. (určování paleobotanických vzorků), ing. Josef Kyncl (dendrochronologická datace dřeva) a PhDr. Rudolf Procházka, CSc. (keramika).

Přehled výzkumů

Katalog, jenž má přinést základní přehled zkoumaných lokalit, jsem rozdělil na čtyři části. První řádek obsahuje číslo výzkumu a informaci o tom, kde byl uskutečněn, kdo

a kdy jej prováděl, druhý řádek přesnější lokalizaci nebo název stavby (pokud není uvedeno nic, jedná se o stavbu či rekonstrukci domu). Názvy ulic jsou současné. V následující části jsou zachyceny čísla map v obrazové příloze a čísla parcel. Výčet nejdůležitějších objektů (podtrženo), jejich datování a seznam nálezů zaznamenává část třetí. U datování objektů je většinou uvedeno přímo století, popřípadě některá jeho část, pomlčka znamená rámcové zařazení do příslušných časových úseků a lomítko zařazení na přelom jednotlivých období. Nálezy uvádím podle materiálu, ze kterého jsou vyrobeny. Inventární čísla nálezů obsahuje databáze MV nebo nálezové zprávy, kde lze zjistit, o jaké konkrétní předměty se jedná. Poslední část shrnuje prameny a literaturu k jednotlivým lokalitám.

U výzkumů z 90. let bylo k dokumentaci využíváno tzv. kontextuální archeologie, jež si všímá především vztahů mezi jednotlivými archeologickými objekty - kontexty. Co tedy jednotlivá čísla znamenají: 100 - 499 označují výplně a uložení (vrstvy), 500 - 899 výkopy a jámy, 900 - 999 zdi. Složitější objekty skládající se z více kontextů jsou označovány jako vyšší struktury číslem s jednou nulou na začátku.

Obrazová část se skládá z deseti map, v nichž jsou zakresleny archeologické výzkumy prováděné do konce roku 1997. Čísla jednotlivých akcí odpovídají číslům v přehledu výzkumů, větší plochy jsou v mapách č. 1 - 8 (výřezy z map evidence nemovitostí, 1 : 1 000, č. 7 - 5/11, 7 - 5/12 a 7 - 4/34) vyznačeny přerušovanými čarami, obdobně jako trasy výkopů pro kanalizaci. Ojedinelé nálezy a menší plochy jsou zobrazeny bodově. Mapa č. 9 (výřezy ze státních map 1 : 5 000 - odvozených, č. 7 - 4 a 7 - 5) přináší celkový přehled lokalit v historickém centru. Stejně tak je tomu i u poslední mapy, čísla výzkumů jsou zde zakreslena do rekonstrukce Jihlavy v 15. století podle Františka Hoffmanna.⁴ Sever je orientován k hornímu okraji mapového listu.

1. Hluboká ul. č. 8 (1931)

Mapa č. (parcela č.): 4 (145)

Nálezy, datování: keramika, 13. - 15. st.

2. Masarykovo nám. č. 1 (H. Novotný, 1939)

radnice - sklep

Mapa č. (parcela č.): 4 (144)

Nálezy, datování: keramika, 15. st.

3. Masarykovo nám. č. 1 (L. Meduna, červenec 1953)

před radnicí

Mapa č. (parcela č.): 4 (6 034)

Nálezy, datování: keramika, železo, železná struska, železná ruda, zuhelnatělé dřevo, kosti, 13. - 15. st.

4. Benešova ul. č. 30 (L. Meduna, 1955)

Mapa č. (parcela č.): 3 (2 716)

Nálezy, datování: keramika, zuhelnatělé dřevo, 13. - 15. st.

5. Masarykovo nám. č. 57 (L. Meduna, 1955)

Mapa č. (parcela č.): 8 (2 766)

Nálezy, datování: keramika, 13. - 15. st.

6. U Mincovny č. 7 (L. Meduna, březen 1957)

Mapa č. (parcela č.): 4 (124)

Nálezy, datování: keramika, 13. - 15. st.

7. Masarykovo nám. č. 7 (Z. Měřínský, M. Šimek, 1960)

restaurace Sklípek

Mapa č. (parcela č.): 4 (127)

Nálezy, datování: keramika, 13. - 15. st., (uloženo v Moravském zemském muzeu pod inv. č. 05967 - 1/78 až 19/78).

Prameny a literatura: MĚŘÍNSKÝ, Z., 1988: Pohár kutnohorského typu z Jihlavy, Sborník Kruhu přátel Muzea hlavního města Prahy 1, 137 - 142.

8. Masarykovo nám. (Z. Měřínský, 1961)

prostor mezi OD Prior a Neptunovou kašnou

Mapa č. (parcela č.): 4 (5 034/1)

Nálezy, datování: keramika, železná struska, 13. - 15. st.

9. Palackého ul. (Z. Měřínský, 1962)

kanalizace pod vozovkou (mezi ulicemi Matky Boží a Benešova)

Mapa č. (parcela č.): 8 (5 938)

Nálezy, datování: keramika, železo, kosti, 13. - 15. st.

10. Masarykovo nám. č. 35 (Z. Měřínský, 1962)

Mapa č. (parcela č.): 6 (2 525)

Nálezy, datování: keramika, 13. - 15. st.

11. U Mincovny (Z. Měřínský, 1962)

kanalizace pod vozovkou

Mapa č. (parcela č.): 4 (6 093)

Nálezy, datování: keramika, 13. - 15. st.

Prameny a literatura: MĚŘÍNSKÝ, Z., 1977: Několik poznámek k počátkům města Jihlavy. In: Středověká archeologie a studium počátků měst, 122 - 128, 286 - 287, obr. 21 - 23.

12. Lazebnická ul. (Z. Měřínský, 1962)

kanalizace pod vozovkou (mezi ulicemi Brněnská a Čajkovského)

Mapa č. (parcela č.): 5 (6 039)

Nálezy, datování: keramika, 13. - 15. st.

13. Čajkovského ul. (Z. Měřínský, 1962)

kanalizace pod vozovkou

Mapa č. (parcela č.): 6 (6 043)

Nálezy, datování: keramika, železo, 13. - 15. st.

14. Palackého ul. (Z. Měřinský, 1964)

kanalizace pod vozovkou (mezi Benešovou a Divadelní ulicí)

Mapa č. (parcela č.): 2, 8 (5 919)

Nálezy, datování: keramika, kosti, 13. - 15. st.

15. Znojemská ul. (Z. Měřinský, 1969)

prostor bývalého barbakanu Brtnické brány

Mapa č. (parcela č.): 6 (945)

Zkoumané objekty, datování, nálezy: sušová vrstva, druhá čtvrtina 16. st., keramika.
Prameny a literatura: MĚŘÍNSKÝ, Z., 1977: Archeologické nálezy z výstavby obvodové komunikace v Jihlavě, VVM XXXIX, 166 - 171.

16. Matky Boží č. 4 a 6 (B. Novotný, 1975 - 1977)

Mapa č. (parcela č.): 8 (2 644)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: jímka (1), 14. - 15. st., keramika, kůže, jímka (2), 14. - 15. st., kosti, paleobotanické vzorky, jímka (3), 14. - 15. st., kosti, paleobotanické vzorky, jímka (4), 14. - 15. st., jímka (5), 14. - 15. st., keramika, dřevo, kůže, sklo, kosti, paleobotanické vzorky, jímka (6), 14. - 15. st., jímka (7), 14. - 15. st., keramika, železo, jímka (8), 14. - 15. st., keramika, sklo, kůže, dřevo, bronz.

Prameny a literatura: DRAGOUN, Z., 1983: Gotické dýky ve sbírkách Muzea hlavního města Prahy, Archaeologica Pragensia 4, 225 - 261; NOVOTNÝ, B., 1976: Záchraný výzkum středověkých objektů v historickém jádru města Jihlavy (okr. Jihlava), PV 1975, 84 - 86. Brno; NOVOTNÝ, B., 1977: Další nálezy ze středověkých jímek v historickém jádru města Jihlavy (okr. Jihlava), PV 1976, 84 - 86. Brno; NOVOTNÝ, B., 1982: Funde mittelalterlicher handwerklicher Erzeugnisse aus Iglau (Mähren) von der 2. Hälfte des 13. bis zum Beginn des 15. Jahrhunderts. Wien; NOVOTNÝ, B. - KAREL, B. - DUŠEK, V., 1978: Středověké objekty ze 14. až z počátku 15. století v historickém jádru Jihlavy, VVM XXX, 49 - 62; Středověké sklo v zemích koruny České, katalog výstavy, uspořádala E. Černá, Most 1994, 78.

17. Masarykovo nám. č. 39 - 42 (B. Novotný, 1977)

Mapa č. (parcela č.): 7 (2 627, 2 632, 2 634)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: jímka (9), 14. - 15. st., keramika, dřevo, kůže, jímka (10), 14. - 15. st., keramika, dřevo, vlasy, jímka (11), 14. - 15. st., jímka (12), 14. - 15. st., keramika, jímka (13), 14. - 15. st., keramika, dřevo, jímka (14), 14. - 15. st., keramika, dřevo, jímka (15), 14. - 15. st., keramika.

Prameny a literatura: NOVOTNÝ, B., 1982: Funde mittelalterlicher handwerklicher Erzeugnisse aus Iglau (Mähren) von der 2. Hälfte des 13. bis zum Beginn des 15. Jahrhunderts. Wien.

18. Židovská ul. (B. Novotný, 1976)

stavba silnice

Mapa č. (parcela č.): 7 (2 629, 2 633)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: profily kulturních vrstev, 13. - 15. st.(?), keramika, sklo, kosti, zuhelnatělé dřevo, mazanice, železo, paleobotanické vzorky.

Prameny a literatura: KÜHN, F., 1991: Nález semen ze středověké Jihlavy se zvláštním zřetelem k peckám, VSV, OVP X, 17 - 36; NOVOTNÝ, B., 1976: Záchranný výzkum středověkých objektů v historickém jádru města Jihlavy (okr. Jihlava), PV 1975, 84 - 86. Brno; NOVOTNÝ, B. - KAREL, B. - DUŠEK, V., 1978: Středověké objekty ze 14. až z počátku 15. století v historickém jádru Jihlavy, VVM XXX, 49 - 62.

19. Masarykovo nám. (B. Novotný, 1978)

OD Prior

Mapa č. (parcela č.): 4 (2 638)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: neznámé objekty (1 - 4), 15. st., keramika, kosti.

Prameny a literatura: OPRAVIL, E., 1981: Rostlinné zbytky z archeologického výzkumu v Jihlavě (okr. Jihlava), PV 1979, 62 - 65. Brno.

20. Křížová ul. č. 20 - 22 (B. Novotný, 1977)

kanalizace

Mapa č. (parcela č.): 1 (2 804 - 2 807?)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování: jímky (okolo deseti), 14. - 15. st.(?)

Prameny a literatura: NOVOTNÝ, B., 1982: Funde mittelalterlicher handwerklicher Erzeugnisse aus Iglau (Mähren) von der 2. Hälfte des 13. bis zum Beginn des 15. Jahrhunderts. Wien.

21. Dominikánská ul. (Z. Měřínský, 1990 - 1991)

kanalizace v proluce vedle domu č. 17

Mapa č. (parcela č.): 1 (2 798)

Zkoumané objekty, datování, nálezy: jímka, 2. pol. 14. st. - 1. pol. 15. st., keramika, sklo, železo, dřevo, kůže, kosti, paleobotanické vzorky.

Prameny a literatura: MĚŘÍNSKÝ, Z., 1992: Výsledky záchranného archeologického výzkumu na staveništi Horáckého divadla v Jihlavě (1990 - 1991), VSV, OVS VIII, 163 - 171; MĚŘÍNSKÝ, Z., 1997: Iterum „Ad lupum predicantem”. In: Život v archeologii středověku. Sborník příspěvků věnovaných Miroslavu Richterovi a Zdeňku Smetánkovi, 459 - 466. Praha; MĚŘÍNSKÝ, Z. - ZUMPFE, E., 1996: Kachle malého formátu z Jihlavy a hradu Rokštejna a jejich ikonografie, AH 21, 499 - 503.

22. Horácké divadlo (Z. Měřínský, 1. 11. - 8. 12. 1990)

prostor domů v ul. Komenského č. 26 a Divadelní č. 5 a 7

Mapa č. (parcela č.): 1 (2 808, 2 809, 2 810)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: odpadní jáma (1), 2. pol. 14. - 1. pol. 15. st., keramika, odpadní jáma (2), 14. - poč. 15. st., keramika, kosti domácích zvířat, dřevo, odpadní jáma (16), odpadní jáma (17), profily kulturních vrstev, 2. pol. 13. - 15. st., zdi a základy domů, kulové jamky (4 - 7,13), hliněná pec, 14. - 15. st.

Prameny a literatura: HAŠEK, V. - ZÁHORA, R., 1990: Zpráva o geofyzikálním měření na akci Horácké divadlo v Jihlavě, rkp. ulož. Geofyzika s. p. Brno, Stavoinvesta Jihlava; MĚŘÍNSKÝ, Z., 1991: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu v prostoru

staveniště přístavby a rekonstrukce Horáckého divadla v Jihlavě, rkp. uloř. Stavoinvesta Jihlava; MĚŘÍNSKÝ, Z., 1992: Výsledky záchranného archeologického výzkumu na staveništi Horáckého divadla v Jihlavě (1990 - 1991), VSV, OVS VIII, 163 - 171.

23. Křířová ul. ř. 4 (R. Zatloukal, 7. - 18. 2. 1994, 2. - 3. 3. 1996)

presbvtář kostela Povýření sv. Kříře

Mapa ř. (parcela ř.): 1 (168/1)

Zkoumané objekty (ř. kont.), datování, nálezy: cihlová dlařba (900), asi 1781 - 1784, dlařdicová podlaha (901), poř. 17. st., základový pilíř pro oltářní menzu (905), 2. pol. 13. st., profily kulturních vrstev (100 - 105, 109, 112 - 116, 118 - 122), 13. - 20. st., keramika, barevné kovy, řezez, sklo, kosti, tři hroby (106 - 108, 110, 111, 500 - 502), 16. - 17. st., tři lidské kostry, řezez, bronzové kování, keramika, hrobka (01), 20. léta 18. st., dvě kostry v rakvích (02, 03), keramika, řezez, barevné kovy, dřevo, textil.

Prameny a literatura: KÜHN, K., 1943: Zpráva o vykopávkách v kryptě dominikánského kostela v Jihlavě, souřást SHP SÚRPMO z roku 1991, rkp. uloř. v Památkovém ústavu v Brně; HORÁČKOVÁ, L., 1996: Antropologické hodnocení kosterních pozůstatků z výzkumu: Jihlava, Křířová 4. Kostel Povýření svatého Kříře, rkp. NZ Anatomického ústavu Lékařské fakulty Masarykovy univerzity Brno, uloř. v MV; ZATLOUKAL, R., 1994: Jihlava, Křířová 4, kostel Povýření svatého Kříře, rkp. NZ ÚAPP Brno, uloř. v MV; ZATLOUKAL, R., 1994: Záchranný archeologický výzkum v presbvtáři kostela Povýření svatého Kříře v Jihlavě, VSV, OVS IX, 205 - 213; ZATLOUKAL, R., 1996: Jihlava, Křířová 4. Kostel Povýření svatého Kříře, rkp. NZ ÚAPP Brno, uloř. v MV; ZATLOUKAL, R., 1996: Rettungsgrabung im Dominikanerkloster in Jihlava (Bez. Jihlava), PV 1992, 73 - 74. Brno; ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 205. Brno.

24. Křířová ul. ř. 14 (O. ředo - R. Zatloukal, 26. 4. - 2. 7. 1993)

Mapa ř. (parcela ř.): 1 (188, 189, 190)

Zkoumané objekty (ř. kont.), datování, nálezy: hlavní hradba (900), 13. st., parkánová hradba (915 a 919 - bařta, 916 a 918 - kurtina, 917 - věřice), 13. st., podzemní chodby, středověk nebo 1645 - 1647, kamenný kanál (905, 907, 251), 16./17. st., keramika, kosti, sklo a kostěné předměty, kamnářská dílna (106), 16. - 17. st., keramika, kosti, hřnřářská pec (535), 13./14. st., hřnřářská pec (509), 15. st., hřnřářská pec (927, 538, 232 - 234), 2. pol. 13. - poř. 14. st., keramika, hřnřářská pec (?) (149, 143 - 145), 14. st., keramika, řezez, zemnice (536, 240 - 243, 246), pol. 13. - poř. 14. st., keramika, kosti, řezez, hřnřářská pec (925, 537, 220, 223, 237, 238, 247, 248), pol. 13. - poř. 14. st., keramika, kosti, mazanice, kamenná suřárna (926, 224), pol. 13. - poř. 14. st., keramika, řezez, profily kulturních vrstev (100 - 252), 13. - 16. st., keramika, cihly, mazanice, kosti, řezez, řezez, řezez, sklo, bronzové slitky, řeslen, mince.

Prameny a literatura: řEDO, O. - ZATLOUKAL, R., 1993: Jihlava Křířová 14, rkp. NZ ÚAPP Brno, uloř. v MV; řEDO, O. - ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 204. Brno; ZATLOUKAL, R., 1998: Středověké hřnřářské pece z Jihlavy a okolí, VSV, OVS XI, 27 - 44.

- 25. Divadelní ul. (A. Štrof - R. Zatloukal, 17. 5. 1993)**
 kanalizace pod vozovkou
Mapa č. (parcela č.): 1 (5 909)
Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: zemnice (101 - 103), 13./14. st., keramika, železo.
Prameny a literatura: ŠTROF, A. - ZATLOUKAL, R., 1993: Jihlava, Divadelní ul. č. 3, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ŠTROF, A. - ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 205. Brno.
- 26. Masarykovo nám. č. 14 (R. Zatloukal, 23. 8. - 30. 9. 1993)**
Mapa č. (parcela č.): 4 (105)
Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy (inv. č.): zemnice (109, 113 - 120)
Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1993: Jihlava, Masarykovo nám. 14, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 208 - 209. Brno.
- 27. Masarykovo nám. č. 48 (R. Zatloukal, 11. - 20. 10. 1993)**
Mapa č. (parcela č.): 8 (2 648)
Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: profily kulturních vrstev (100 - 114), 13. - 20. st., keramika, kosti, železo, sklo, zbytky dřevěných konstrukcí (500, 505, 106, 109), 13. st., keramika, zdi (901, 904), 15. - 16. st., zeď (900), 13. st.
Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1993: Jihlava, Masarykovo nám. 48, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 209 - 210. Brno.
- 28. Brána Matky Boží (R. Zatloukal, 18. 11. 1993)**
 kolektor
Mapa č. (parcela č.): 3 (2 443)
Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: parkánová hradba
Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1993: Jihlava, brána Matky Boží, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 210. Brno.
- 29. Divadelní ul. (R. Zatloukal, 4. 3., 25. 5., 2. 6. 1994)**
 kanalizace pod vozovkou
Mapa č. (parcela č.): 1 (5 909)
Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: zemnice (109 - 112), 2. pol. 13. st., keramika, železo, profily kulturních vrstev (100 - 108), 15. - 20. st., keramika.
Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1994: Jihlava, Divadelní ul., rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 205 - 206. Brno.
- 30. Palackého ul. č. 46 (R. Zatloukal, 5. - 7. 4., 22. 6. - 4. 8. 1994)**
Mapa č. (parcela č.): 2 (3 317)
Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy (inv. č.): hlavní městská hradba, 2. pol.

13. st., kamenný kanál (918, 253, 254), 14./15. st., keramika, cihla, železo, kosti, zed' (905), 13./14. st., zed' (914), 14./15. st., zbytky dřevěných konstrukcí (500 - 510), 14./15. st., zdi (903 - 904, 909 - 912), novověké zahradní úpravy, profily kulturních vrstev (100 - 294), 13. - 20. st., keramika, cihly, železo, sklo, bronz, měď, kosti, malta.
Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1994: Jihlava, Palackého 46, Komerční banka, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 206 - 207. Brno.

31. Palackého ul. (R. Zatloukal, 28. - 29. 7., 11. a 31. 8. 1994)
kanalizace pod vozovkou

Mapa č. (parcela č.): 2, 8 (5 919, 5 938)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: parkánová zed' (900), 13. st., hlavní hradba (902), 13. st., profily kulturních vrstev (100 - 151), 14. - 20. st., keramika, kosti.

Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1994: Jihlava, Palackého ul., rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ZATLOUKAL, R., 1997: Jihlava (okr. Jihlava), PV 1993 - 1994, 207 - 208. Brno.

32. Kosmákova ul. č. 16 (R. Zatloukal, 15. 11., 2. - 3. 12. 1995, 16., 19. - 20. 9. 1996)

Mapa č. (parcela č.): 7 (2 547)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy (inv. č.): odpadní jímka (01), 14./15. st., keramika, mazanice.

Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1996a: Jihlava, Kosmákova 16, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ZATLOUKAL, R., 1996b: Jihlava, Kosmákova 16, NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV.

33. Smetanova ul. (R. Zatloukal, 1995)

kanalizace pod vozovkou

Mapa č. (parcela č.): 7 (5 946)

výkop pro kanalizaci byl hlouben pouze v novodobých navážkách

34. Komenského ul. (R. Zatloukal, září - říjen 1995)

kanalizace pod vozovkou

Mapa č. (parcela č.): 1, 2 (5 915)

výkop pro kanalizaci byl hlouben pouze v novodobých navážkách

35. Lazebnická ul. č. 1 (J. Šustr - D. Zimola, leden - únor 1995)

Mapa č. (parcela č.): 5 (88)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: šachta (později odpadní jímka), 2. pol. 13. - 14. st.,

Prameny a literatura: KYNCL, J., 1995: Výzkumná zpráva o výsledku dendrochronologické datace dřeva, rkp. ulož. v MV; ŠUSTR, J., 1995: Zpráva z průzkumu sklepení farního úřadu v Jihlavě, Lazebnická 1, rkp. ulož. v MV.

36. Kosmákova ul. č.p. 45 (R. Zatloukal, 20. 11. - 15. 12. 1995, 17. - 20. 2., 4. - 8. 3., 16. - 17. 3. 1996)

bývalý minoritský klášter

Mapa č. (parcela č.): 3 (2 453)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: palisádový žlab (04), 2. pol. 13. st., hlavní městská hradba (01), 2. pol. 13. st., teplovzdušná pec (02), 14. st., keramika, kosti, železo, teplovzdušná pec (03), 1. pol. 15. st., keramika, cihly, prejzy, dlaždice, sklo, železo, bronz a olovo, kosti, škeble, profily kulturních vrstev (100 - 105, 108 - 111, 122, 126 - 131), 2. pol. 13. st. - 1. pol. 15. st., keramika, kosti, železo, sklo.

Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1996: Jihlava, Kosmákova 45, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV; ZATLOUKAL, R., 1996: Nález dvou středověkých pecí typu hypocaustum v minoritském klášteře v Jihlavě, VSV, OVS X, 11 - 34.

37. Křížová ul. č. 2 (D. Zimola, květen - červen 1996)

Mapa č. (parcela č.): 1 (167/1)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: profily kulturních vrstev, 17. - 18. st., keramika, sklo, cihly.

Prameny a literatura: ZIMOLA, D., 1996: Křížová č. 2, rkp. NZ MV, ulož. v MV.

38. Kosmákova ul. č. 43 (R. Zatloukal, 26. - 28. 6. 1996)

Mapa č. (parcela č.): 7 (2 457)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: městská hradba (900), 2. pol. 13. st., zbytky dřevěných konstrukcí (128 - 133), 13. - 14. st., profily kulturních vrstev (100 - 127), 13. - 15. st., keramika, sklo, mazanice, železo, kosti.

Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1996: Jihlava, Kosmákova 43, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV.

39. Věžní ul. č. 1 (R. Zatloukal, 5. - 19. 8. 1996)

Mapa č. (parcela č.): 3 (2 442/1, 2 442/2)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: městská hradba (01), 2. pol. 13. st., zbytky dílny s ohništěm, 18. st., zeď domu (902), 2. pol. 17. st. (nebo později), kamenný pilíř (903), 2. pol. 17. st. (nebo později), zbytek základového trámového věnce domu dřevohlinité konstrukce (03) s kamennou vyhřívací pecí (02), konec 13. st., keramika, paleobotanické vzorky, tkanina, bronz, hlinité podlahy (104 - 114), přelom 13. a 14. st., keramika, kosti, železo, profily kulturních vrstev (100 - 136), 13. - 15. st., keramika, železo, kosti.

Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1996: Jihlava, Věžní 1, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV.

40. Palackého ul. č. 53 (R. Zatloukal 22. - 23. 11. 1996)

Mapa č. (parcela č.): 2 (3 382)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: městská hradba (900), 2. pol. 13. st., parkánová zeď (900), 13. - 14. st., profily kulturních vrstev (100 - 109), 13. - 15. st., keramika, kosti.

Prameny a literatura: ZATLOUKAL, R., 1996: Jihlava, Palackého 53, rkp. NZ ÚAPP Brno, ulož. v MV.

41. Židovská, Mrštíkova, Kosmákova a Smetanova ul. (D. Zimola, květen - říjen 1997)

rekonstrukce kanalizace

Mapa č. (parcela č.): 7 (5 944, 5 946, 5 942, 5 939)

Zkoumané objekty (č. kont.), datování, nálezy: profily kulturních vrstev, novodobé navážky.

Prameny a literatura: ZIMOLA, D., 1997: RIS v ul. Židovská, Mrštíkova, Kosmákova a Smetanova, rkp. NZ MV, ulož. v MV.

POZNÁMKY

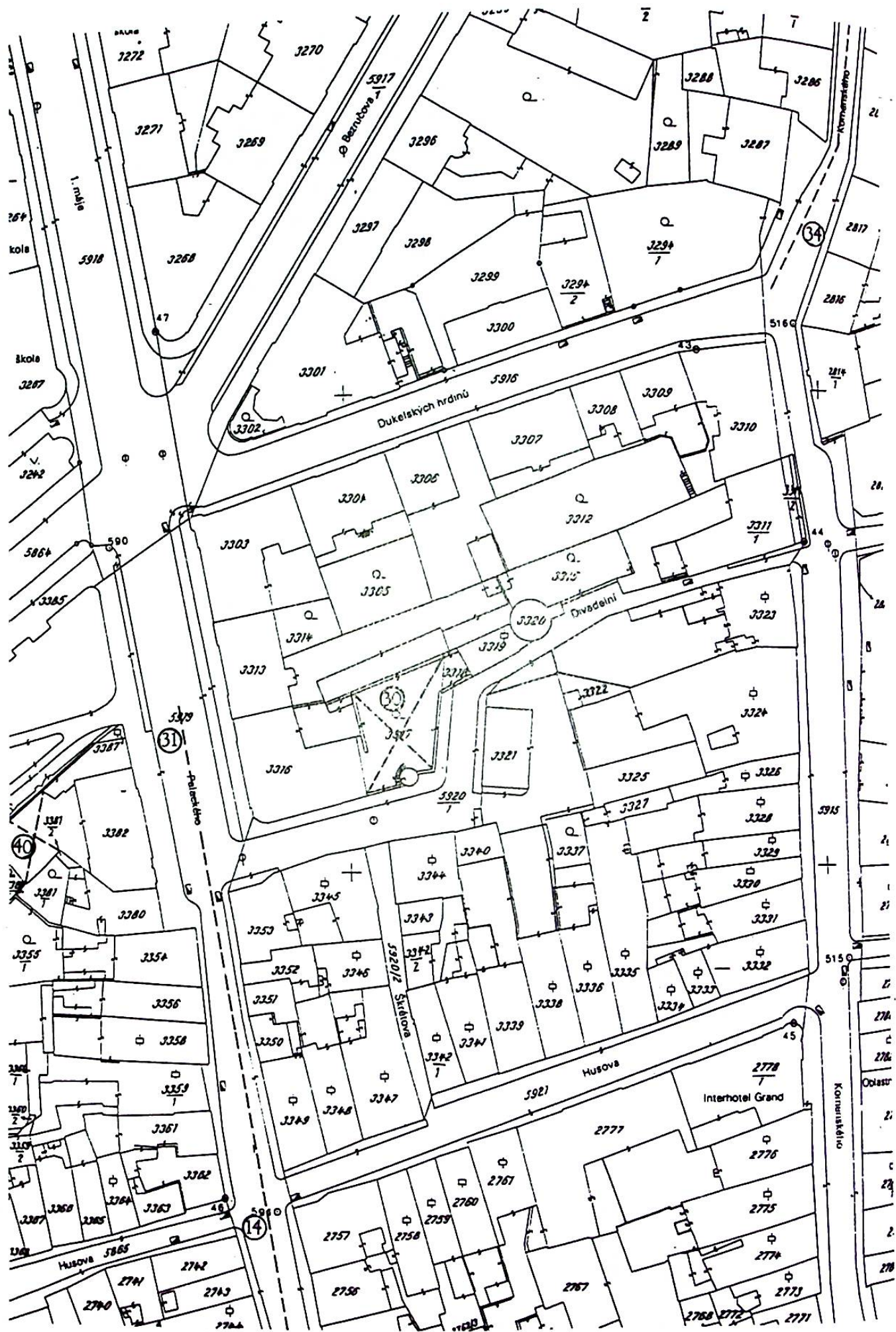
- 1 J.F., *Archeologický nález u minoritského kláštera v Jihlavě*, Jihlavské listy, 1929, č. 51, s. 1.
- 2 Alois NOWOTNY, *Mittelalterliche Iglauer Schmelzöfen an der Stadtmauer*, Igel-Land 4, 1942, s. 15 - 16.
- 3 Josef BLÁHA, *Vývoj osídlení jihozápadní Moravy do doby husitské (se zvláštním zřetelem k osídlení středověkému)*. Díl I. - III. Diplomová práce, Brno, FF MU 1968.
- 4 František HOFFMANN, *Jihlava v husitské revoluci*, Havlíčkův Brod 1961, mezi s. 26 - 27.

Seznam zkratk

AH	- Archaeologia historica
č. kont.	- čísla kontextů
FF MU	- Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
inv. č.	- inventární číslo
MV	- Muzeum Vysočiny
NZ	- nálezová zpráva
OD	- obchodní dům
OVP	- oddíl věd přírodních
OVS	- oddíl věd společenských
poč.	- počátek
pol.	- polovina
PV	- Přehled výzkumů
RIS	- rekonstrukce inženýrských sítí
rkp.	- rukopis
SHP SÚRPMO	- stavebně historický průzkum Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů
st.	- století
ÚAPP	- Ústav archeologické památkové péče
ul.	- ulice
ulož.	- uloženo
VSV	- Vlastivědný sborník Vysočiny
VVM	- Vlastivědný věstník moravský

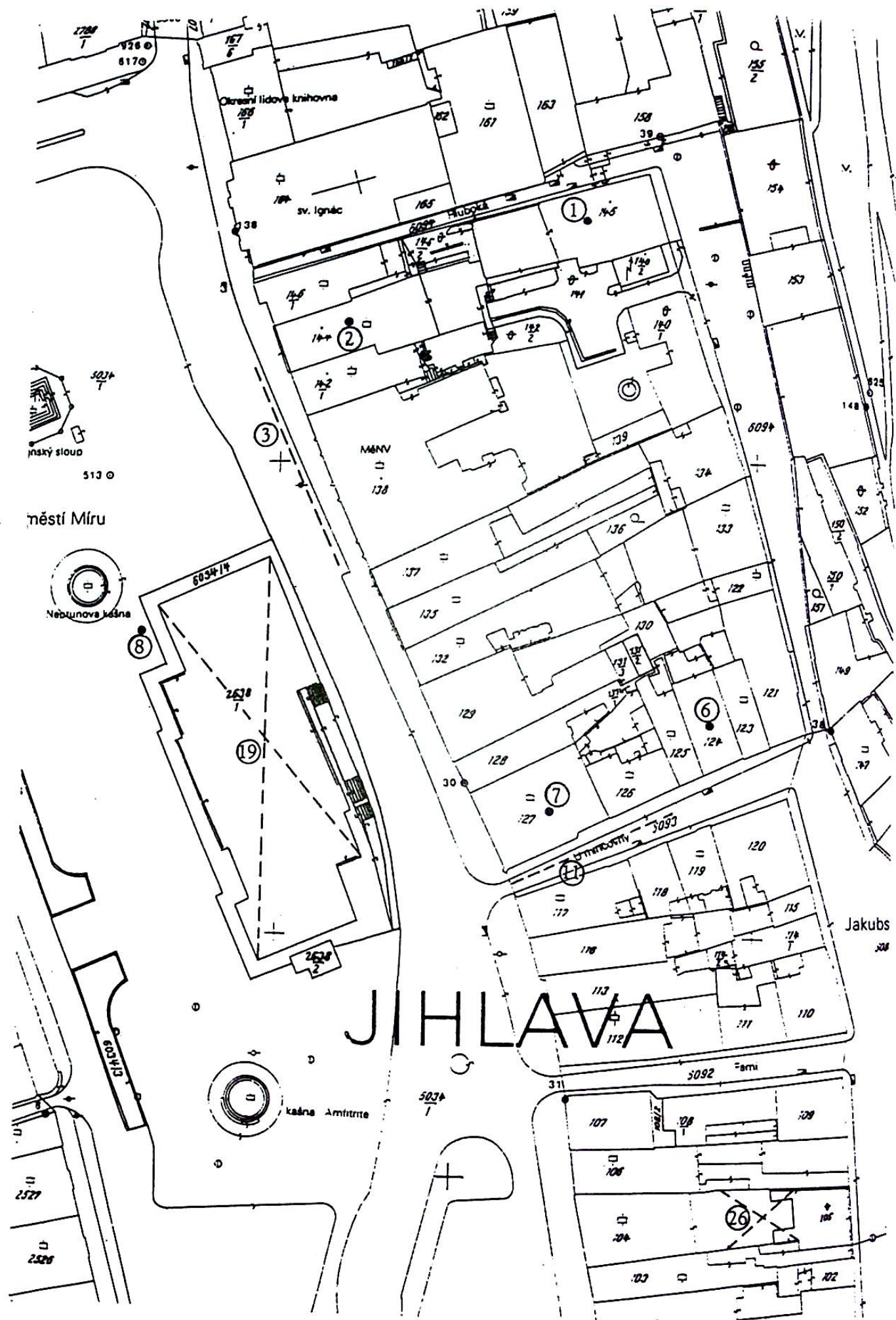
Mapa č. 1 (1:1 000)

Mapa č. 2 (1:1 000)

Mapa č. 3 (1:1 000)

Mapa č. 4 (1:1 000)

Mapa č. 5 (1:1 000)

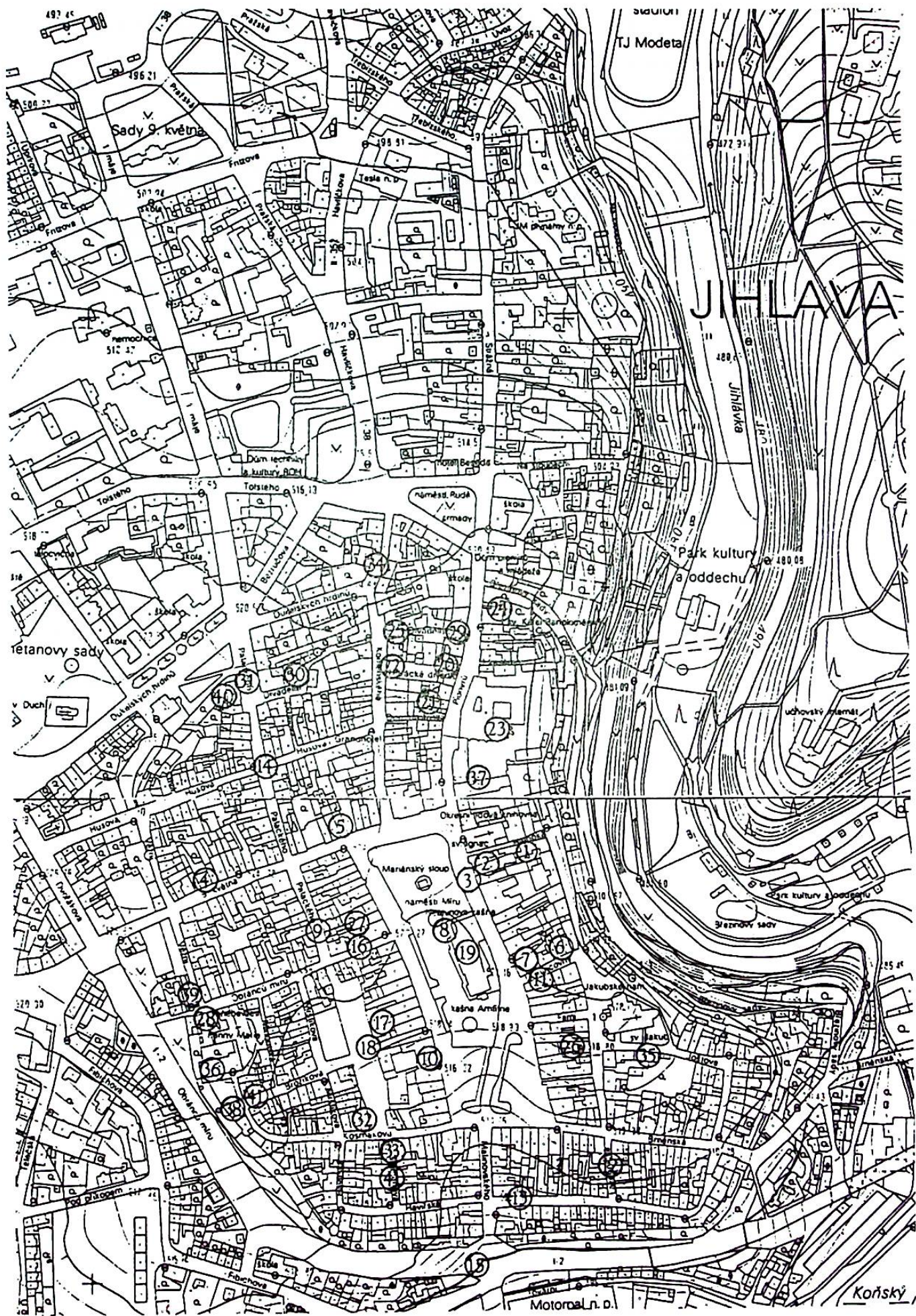

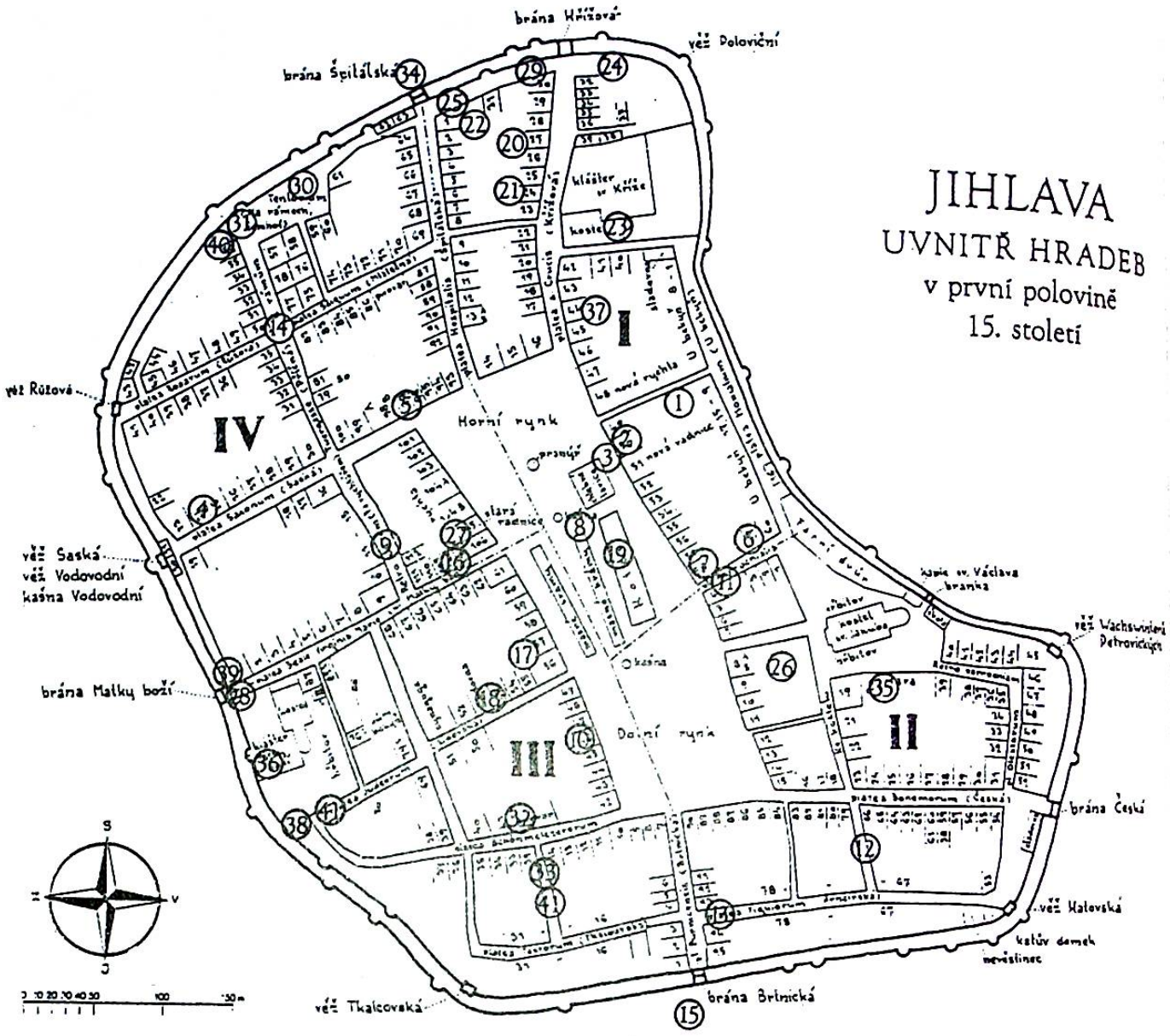
Mapa č. 7 (1:1 000)

Mapa č. 8 (1:1 000)

Mapa č. 9 (1:1 000)

Mapa č. 10 (podle F. Hoffmanna)

Archäologische Ausgrabungen in Jihlava (Iglau)

David Zimola

Die Mehrzahl der archäologischen Funde aus dem Muzeum Vysočiny stammt aus dem Mittelalter, d. h. aus der Zeit der Gründung der Stadt im 13. Jahrhundert und aus den folgenden Jahrhunderten. Der Artikel behandelt die archäologischen Forschungen und Funde aus dem Gebiet des mittelalterlichen Stadtkerns, der zum Teil noch heute von der Stadtmauer umgeben ist.

Das Interesse für die Archäologie in Iglau können wir in drei Zeitabschnitte einteilen. Die erste Phase beginnt in den neunziger Jahren des 19. Jahrhunderts (Gründung des Museums) und dauert bis in die fünfziger Jahre des 20. Jahrhunderts an, als die spezialisierten Abteilungen im Museum eingerichtet wurden. Im Depositorium des Museums befinden sich aus diesem Zeitabschnitt gelegentliche Funde der Bürger von Iglau. Im Museum haben die Archäologen J. Poláček (1959 - 1961) und L. Meduna (1953 - 1961) gearbeitet. L. Meduna teilte die älteren Funde in Gruppen ein und dokumentierte die archäologischen Befunde in Iglau und der Umgebung von Iglau. In die zweite Phase der archäologischen Forschungen in Iglau kann man auch die Tätigkeit der Archäologin V. Souchopová und die Sammlungen von Z. Měřínský aus den Jahren 1961 - 1964 einordnen. Die Zusammenfassung der Ausgrabungen in Iglau schrieb J. Bláha in seiner Diplomarbeit im Jahre 1968. Die letzte Periode läßt sich als systematisches Interesse an der mittelalterlichen Archäologie in Iglau beschreiben. In den siebziger Jahren leitete B. Novotný bei der Rekonstruktion der Stadt die Ausgrabungen und in den neunziger Jahren führten Z. Měřínský und R. Zatloukal archäologische Forschungen durch.

Die Zusammenfassung der archäologischen Lokalitäten bringt Informationen über die untersuchten Befunde, Quellen und Literatur. Die drei ersten Zeilen enthalten jeweils die Bezeichnung der Straße, die Namen der Forscher und das Datum der Ausgrabung sowie die Nummern der Karten und Parzellen.

Übersetzung: David Zimola

Adresa autora:

Mgr. David Zimola, Muzeum Vysočiny, Masarykovo náměstí 55, 586 01 Jihlava